

Gyergyó felől hírt hoz a szél

-(egy 1947-es „láthatatlan” farsangi bál Aradon)-

M E G H I V Ó

Az Urnak 1947-ik esztendejében, Böjtelő havában, azaz Farsang
évadján, láthatatlan és néma

M A G Y A R B Á L

Iészen Arad városában,
amelyre minden igaz ma-
gyarok im ezennel meghi-
válnak. A vilgasságot ren-
dezők csupán a magyar

szívet, lelket és áldo-
zatosságot Invítájják,
míg az testi porhüvely
maradjon otthon, a jó
meleg kemence mellett

Izes ételeket

a Hargita mentén élő éhező székely gyermekeknek szolgálnak fel
a láthatatlan Magyar Bál jövedelméből.

Zamatos italokat

Igyék mindenki otthon tetszése és bugyellártsa szerinti, de még
Istenesebb cselekedet, ha a zamatos italok árát is odaadja az éhe-
zőknek, mivel kevés a betévd falatok szegényeknek.

Zene

Is Iészen, mégpediglen a sok-sok jóIakott kicsiny szájacska háládatos
köszönésé, ami úgy hangzik a földnek, mint a mennyei angyalok
muzsikája.

Belépő blléta ára

ropogós papiros-péncz, még pedig mentől több, annul jobb, mert bizony
annyul a veszendő lélek a szép Székelyföldön, ahány csillag ragyog
a magas égen.

Vajon emlékszik-e még valaki arra, hogy 64 évvel ezelőtt minden jó szán-
dékú, segítőkész aradit Magyar bálra hívtak, a meghívón a következő szöveggel:

*Az úr 1947. esztendejében, Bőjtelő havában (február), azaz Farsang évadján, láthatatlan és néma **Magyar Bál** léssen Arad városában, amelyre minden igaz magyarok, ím ezennel meghívatnak. A vigasságot rendezők csupán a magyar szívet, lelket és áldozatosságot invitálják, míg az testi porhüvely maradjon otthon, a jó meleg kemence mellett.*

***Ízes ételeket** a Hargita mentén élő éhező székely gyermekeknek szolgálnak fel a láthatatlan Magyar Bál jövedelméből.*

***Zamatos italokat** igyék mindenki otthon tetszése és bugyellárisa szerint, de még istenesebb cselekedet, ha a zamatos italok árát is odaadja az éhezőknek, mivel kevés a betéví falatjok szegényeknek.*

***Zene** is léssen, még pediglen a sok-sok jóllakott kicsiny szájacska háládatos köszönése, ami úgy hangzik a fülnek, mint a mennyei angyalok muzsikája.*

***Belépő biléta** ára ropogós papiros pénz, még pedig mentül több, antul jobb, mert bizony annyi a veszendő lélek a szép Székelyföldön, ahány csillag ragyog a magos égen.*

Gondolom, az olvasó rájött, hogy adománygyűjtésről volt szó, az éhező székelyföldiek számára, mert abban az időben elviselhetetlen lett ott a nyomor.

1946 elején Erdélyben még minden rendben volt a természetben (mert egyébként volt más baj elég), de ezt követően az időjárással is nagyon verte őket a Mindenható: nyáron és ősszel nagyon súlyos aszály következett, 1947 tavaszán hosszantartó fagy károsította a növényeket, majd újra jött nagy szárazság.

A Magyar Népi Szövetség Maros megyei szervezete már 1946 októberében felhívással fordult a magyar lakta vidékeken élőkhöz, hogy felesleges terményeikkel segítsék a székely testvéreket. A kérés meghallgatásra talált, így

például az Arad megyei magyarság 300 vagon búzát küldött az éhezőknek, és számos család télire onnan való gyerekeket fogadott be.

Az újabb természeti csapások folytán a következő év még tragikusabb lett, a megélhetési nehézségek egyre fokozódtak, hiába ügyeskedtek, spóroltak az odavalósiak, nem volt már mit adni az állatoknak sem. (Egy jellemző anekdota abból az időből: Mózsi, az öreg székely megelégtelt, hogy a kecskéje egész nap enivalót követel, ezért madzagjánál fogva először a környéken rángatta végig, ahol minden növény kiégett, aztán felhurcolta a padlásra, mutatta, hogy a hiúban sincs semmi eleség, mondván neki, lássa már be, tiszta felesleges a keserves mekegés.)

Sokan kényszerültek arra, hogy az ország más vidékeire települjenek hosszabb-rövidebb időre, vagy pedig véglegesen. (a Partiumba is többen költöztek akkor.)

1947 márciusában az Arad megyei Magyar Népi Szövetség átíratot intézet a Maros megyeiekhez arról, hogy „a székelyek százai botladoznak az országutakon, a 70-80 évesek is, világosítsák fel a székelyeket, hogy már Arad is az éhínség határán áll, ne induljanak útra, mert munkalehetőség nincs, s a járványok elvitték az állatállományt.” Európa számos országából (Bulgária, Magyarország, Svéd Gyermekmentő Szolgálat.) érkeztek a segélyek nemcsak a székelységnek, hanem a moldovaiaknak is, akik szintén éheztek.

Ez a helyzet készítette arra az aradi magyarokat, hogy gyűjtéssel próbáljanak segíteni. Erről tanúskodik ez a szép, hangulatos meghívó is.

Ebben hívja társait a Névtelen Magyar a bálba *„amelynek sima parkettjén nem forognak táncba a lábak, nem köszönti a farsangot a mámor, nem pompáznak a káprázatos ruhák, ezen a bálon csak a szívek és lelkek találkoznak.*

„ A mosolygó Hargita aljában a haragvó föld nem adott idén aranyló búza-
szemet, és nem szökkent szárba a kalász az Olt, a Maros és az Aranyos mentén
sem. ...Éhezik a testvér székely-magyar nép, mert aszály tarolta le a mezőket...
Segítségkérő szót hoz a téli szél Székelyföldről: **Adjatok, adjatok, amit Isten
adott...** Gondoljunk a csontvázzá aszott székely fiúkra és lányokra, és nyilatkoz-
zék meg évszázadokra példát mutatóan a magyar áldozatkészség: **Adjatok, ad-
jatok, amit Isten adott...**”

Az életet jelentő kenyér hiányzott.... Erdélyi Mihály (1895-1979)

operett szerző panaszos dalát újra énekelni kezdték: Gyergyó felől hírt hoz a szél/ hogy a székely-magyaroknak panaszos a kenyér..... A nótát az idősebb generáció biztosan ismeri, jómagam is sokszor énekeltem barátaimmal együtt fehér asztal mellett, annak ellenére, hogy „irredenta” dalnak nyilvánították. (Aki nem ismeri, és érdekelné, az megtalálhatja a szöveget és zenéjét is az interneten.)

A művészién kidolgozott szép, krémszínű Meghívó és Emléklap Matúz András ötlete volt, ő fogalmazta meg a szöveget is. A külső borítón Soós Istvánfametszetének levonata található, ez székely népviseletbe öltözött gyermekeket ábrázol, középen a kenyeret osztó anyával, magán a meghívón egy székely táncos pár elmosódott alakja van. Nagyon ötletesen a két női alak arca

azonos, az anya és a táncoló nő képmása a kör alakú nyíláson át szerves egységet képez. A nyomdai munkálatokat az Atheneum Műintézet végezte.

Soós István (1898–1967) életéről és munkásságáról nem sok anyagot találtam, egyedüli konkrétum róla Szabóné Ferencz Irma írása Az aradi képzőművészet kezdetei (XII), címmel, amely az aradi Jelen napilapban jelent meg 1992. augusztusában: „*...1898-ban született Budapesten. Középiskolát Pozsonyban kezdett, de Aradon folytatott, mivel édesapját –aki állatorvos volt– városunkba helyezték. Gimnázium után két nagy festőművésznak, a modern Vaszary Jánosnak, és a kevésbé modern, erőteljes Rudvay Gyulának lett tanítványa négy évig.....1928-ban nyitja meg első, önálló aradi kiállítását, s egyaránt részesül mind a közönség, mind a sajtó egyértelmű elismerésében. A kiállítás után Olaszországba ment tanulmányi útra, hazatérése után megszervezte és irányította az aradi művészeti iskolát. Megtanulta a rézkarc technikát..., foglalkozott freskófestéssel is, freskói megtalálhatók a szentmártoni, szentpéterei, szemlaki templomokban*”.

Matúz András (1897–1967) életéről egyáltalán nem találtam anyagot, de fia, ifj. Matúz András szobrászművész a következőket mondta el róla: „*... édesapám Szarvason született, hat éves volt, amikor Aradra költöztek,csodálatos „technikai” érzékkel rendelkezett, keze munkájából már ekkor sok ötletes alkotás született. Életének szomorú fordulata, hogy koholt vádak alapján 1944-ben deportálták Tg. Jiuba. (Dr. Széll Lajos az Aradon éltem című könyvében megemlíti, hogy a lipai deportáltak táborában is ott volt Matúz András. (Matusz Istvának nevezte.) Mindnyájukat a román hadsereg elleni fegyverfogás vádjával illették. A vád természetesen nem volt igaz, de még csak „kirakat pert” sem rendeztek nekik, minden törvényes indoklás nélkül deportálták az aradi magyarság szellemi vezetőit.*”

Tg. Jiuban kőbányában dolgoztatták, de alkotó kedve ott sem hagyta cserben. Például egy gránitkocka felületére féldomborművet készített, (most is őrzöm ezt, mint családi ereklyét) Ezen előtérben egy robosztus, derékig meztelen, fohászzkodó férfi térdepel, a háta mögött a láger barakkja látható a szögesdrótkerítéssel. A szabadon maradt felületre véste rá a mindennap elmondott Tábori Hitvallást:

Hiszek a szenvedés tisztító erejében/Hiszek a türelem és a kitartás hatalmában/Hiszek a szeretet és testvériség megépülésében/Hiszek mindhalálomig a reménységben./ Add meg Uram a mi mindennapi reménységünket. Ámen.

Ugyanott két Szűz Mária szobrot is faragott csontból, sajnos ezeket ismeretlenek eltulajdonították tőlem, nem tudom, kinél van, ahogyan azt sem tudom kinél található édesapámnak a lágerben írt naplója. Haza térése után továbbra is a közösség érdekében igyekezett tevékenykedni. (...) többek között részt vett Hegyalja villamosításában, majd mint az Alimentara belső építésze számos üzletet rendezett be, nevéhez fűződik a nyári mozi, az ásványvizet forgalmazó üzlet reklámja is. Igazi magyar ember volt”!

(Emellett lelkes sportbarát is, ezt egy régi kép is tanúsítja: a Szövétnek 77-ik számának 42. oldalán szereplő AMTE-fényképen, az első sor közepén Matúz András látható.)

A Meghívó és az Emléklap eredetije az Orosz család birtokában van, szeretném megköszönni Orosz Tibornénak (szül. Ficzy Ildikó), hogy lehetővé tette ennek közlését a Szövétnekben.

Piroska István

Könyvészet

Szabad Szó, 1946. október, december; 1947. február, március.

Dr. Széll Lajos: Aradon éltem (önéletrész), Arad, Fecskés sorozat, 2000.